

Mindhaláláig
Phil Collins

AZ ÖNÉLETRAJZ

Mindhalálíg
Phil Collins

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, 2018

A könyv, amelyet ön éppen olvasni készül, az életem története úgy, ahogyan én látom.

Előfordulhat, hogy mások másképpen idéznek fel bizonyos részleteket, de én így emlékszem rájuk.

Világéletemben hittem, hogy mindenki a saját, belső fényképezőgépével örökít meg pillanatokot, így aztán másképpen emlékszünk ugyanarra a jelenetre, vagy talán egyáltalán nem emlékszünk rá.

Néha bizonyos emlékek sorsfordítóak lehetnek az egyik ember számára, miközben mások fel sem tudják eleveníteni ugyanazokat a pillanatokot.

PC

Prológus

A legjobb számok és a legnagyobb gázok

Egy nyekkenést sem hallok. Hiába rázom a fejem, hogy megszabaduljak a dugótól, a jobb fülem nem engedelmeskedik. Próbálom megpiszkálni egy fültisztító pálcikával. Tudom, hogy ez nem tanácsos – a dobhártya érzékeny, főleg, ha egy életen át állandó dobolásnak volt kitéve.

Csakhogy kétségbe vagyok esve. A jobb fülemnek kampec. És a jobb a *jő* fülem, a bal vagy tíz éve rendetlenkedik. Ennyi volt? Végül megsüketültem?

Képzeljék el az alábbi jelenetet (érzékeny lelkületű olvasóim talán jobban teszik, ha elfordítják a fejüket). A zuhany alatt állok. 2016 márciusa van, a miami otthonomban vagyok egy egészen különleges koncert reggelén. Évek óta nem álltam színpadon, de ami ennél is fontosabb: most először fogok nyilvánosan fellépni az egyik fiammal, a tizennégy éves Nicholasszal.

A srác dobol, a vénember énekel.

Legalábbis ez a terv.

De menjünk egy kicsit vissza az időben: 2014-ben elindult a Little Dreams USA, annak a jótékonyági alapítványnak az amerikai ága, amelyet a volt feleségemmel, Orianne-nal alapítottunk Svájcban, még 2000-ben. A Little Dreams gyerekek taníttatásában,

képzésében és támogatásában nyújt segítséget a zene, a művészetek és a sport terén.

Hogy beindítsuk a dolgokat az USA-ban, és hogy egy kis pénzt szerezzünk, 2014 decemberére gálakoncertet hirdettünk. Azonban az egészségügyi problémáim sokasodtak, olyannyira, hogy mire eljött a koncert napja, fizikailag alkalmatlan voltam az éneklésre.

Kénytelen voltam felhívni Orianne-t, Nic meg a tizedik születésnapját alig valamivel korábban ünneplő Mathew édesanyját, és közölni vele, hogy elment a hangom, ezért nem léphetek fel. Azt nem tettem hozzá, hogy az önbizalmam is elment. Az ember ne zsúfoljon túl sok rossz hírt egyetlen telefonbeszélgetésbe a volt feleségével. Főleg ha az illető a harmadik exe.

Tizenhat hónap eltelt, és be kell pótolnom a mulasztást. De 2016 nem csak egy új évet jelent. Én magam is megújultam – készen állok erre a fellépésre. Egy egész koncertet azért nem bírnék még végigcsinálni, úgyhogy mellékszereplőkre is szükségem lesz.

De zenei segédcapatok ide vagy oda, tisztában vagyok vele, hogy ezt a koncertet nekem kell elvinnem a hátamon. Ismerős a műsor – negyven év véget nem érő turnéiról és három évtized egymást követő Genesis-albumokról és szólólemezokről. Erre most beleírnak a forgatókönyvbe, amit teljesen én állítottam össze. És nem húzhatom ki magam megint. Mármint ha meg akarom érní a hatvanhatodik születésnapomat.

Néhány régi zenésztársam eljött hozzám Miamiba, hogy együtt próbáljunk, mint ahogy Nic is. Tudja, hogy eljártsszuk az *In The Air Tonight*-ot, de amint nyilvánvalóvá válik, hogy mennyire jó dobos lett belőle, bedobok még néhány dalt: a *Take Me Home*-ot, az *Easy Lovert* és az *Against All Odds*-t.

A próbák remekül haladnak; Nic tényleg alaposan felkészült. Sőt mi több, jobb, mint én voltam az ő korában. Mint mindig, ha bármelyik gyerekemről van szó, dagad a keblem az atyai büszkeségtől.

Megnyugtató az is, hogy a hangom ezúttal erősnek tűnik. Egy ponton Daryl Stuermer, gitárosom és régi szárnysegédem azt mondja:

– Megkaphatom az éneket a monitorra?

Ez jó jel. Senki se akarja az énekest a monitorra tetetni, ha vacakul szól.

Másnap, a gálakoncert reggelén a zuhany alatt állok. Akkor száll el a fülem. Márpedig ha nem hallok, akkor énekelni sem tudok.

Felhívom azon miami szakorvosok egyikének titkárnőjét, akiknek a számát már rég beprogramoztam a telefonomba. Egy órával később egy rendelőben vagyok, ahol egy specialista mindkét fülemet kezelésbe veszi a szívókészülékkel, ami még egy bányában is jó szolgálatot tehetne. Azonnali megkönnyebbülés. Még hallok.

Aznap este a Jackie Gleason Theater színpadán eljátsszuk az *Another Day In Paradise*-t, az *Against All Odds*-t, az *In The Air Tonight*-ot, az *Easy Lovert* és a *Take Me Home*-ot. Nic, aki hatalmas tapsot kap a közönségtől, amikor a nyitószám után színpadra lép, zseniálisan kezeli a helyzetet.

Hatalmas sikert aratunk. Az este sokkal jobban sült el – és sokkal jobban szórakozunk –, mint gondoltam volna.

A koncert után egyedül maradok az öltözőben. Csak ülök, emésztetem a történeteket, visszaemlékszem a tapsra, és arra gondolok: *Hiányzott ez. Meg: Aha, Nic nagyon jó. Nagyon-nagyon jó.*

Nem számítottam rá, hogy valaha átélek még igazán jól sikerült koncert kiváltotta érzéseket. Amikor 2005-ben felhagytam a szólóturnékkal, 2007-ben a Genesis-turnékkal, 2010-ben pedig a lemezfelvételekkel, meggyőződésem volt, hogy vége. Addigra fél évszázada csináltam már – játszottam, írtam, felléptem, szórakoztattam. Többet kaptam a zenétől, mint valaha képzeltem volna, azonban többet is elvett, mint amennyitől valaha tartottam. Befejeztem.

És mégis – itt, Miamiában, 2016 márciusában a zene éppen az ellenkezőjét éri el, mint korábban hosszú éveken át. Nem elvlaszt a

gyerekeimtől, Simontól, Nictől, Matt-től meg a lányoktól, Joelytól és Lilytól, hanem éppen hogy összeköt velük.

Ha valami, hát a közös zenélés a gyerekekkel lefűjja a pókhálókat. Kínálhatnának egymilliárd dollárt, hogy újra összeálljon a Genesis, akkor sem indulnék megint turnézni. Ha lehetőségem lenne, hogy a fiammal zenéljek, akkor talán.

Mielőtt azonban továbbmennénk, vissza kell tekintenünk. Hogyan kerültem ide, és főleg miért kerültem ide?

Ez a könyv az én igazságomról szól. Arról, ami megtörtént, és arról, ami nem. Nem lesz nagy bosszúállás, de néhány igazságtalanságot helyrehozunk.

Amikor visszatértem a múltamba, hogy megvizsgáljam, ért néhány meglepetés. Például az, hogy mennyit dolgoztam. Ha emlékeznek a hetvenes évekre, akkor egészen biztosan nem turnéztak annyit a Genesis-szel, mint én, Tony Banks, Peter Gabriel, Steve Hackett és Mike Rutherford. És ha emlékeznek a nyolcvanas évekre, akkor elnézést kérek a Live Aid miatt.

Most 2016 van, és sok társamat elvesztettük, így hát jó okkal elmélkedem a halandóságomról és a gyarlóságaimról. Másfelől a gyerekeim kedvéért a jövőmről is el kellett gondolkodnom.

Még hallok. Még élek.

Mindazonáltal ezek nem új érzések. Először akkor érintett meg a halál szele, amikor apámat elvesztettem – éppen amikor az ő hippi fiának az a döntése, hogy nem biztosítási ügynökként, hanem zenészként óhajtja leélni az életét, gyümölcsözni kezdett. Még jobban megcsapott, amikor két éven belül meghalt Keith Moon és John Bonham. Mindketten harminckét évesek voltak. Imádtam őket. Akkoriban úgy voltam vele, hogy ezeknek az embereknek örökkévalóságig kellett volna élnie. Elpusztíthatatlanok. Hiszen dobosok.

A nevem Phil Collins, dobos vagyok, és tudom, hogy nem elpusztíthatatlan. Ez az én történetem.

1.

Nem fuldoklom, integetek

Avagy: a kezdetek, a gyerekkorom és a kissé hullámzó kapcsolatom apámmal

Azt hisszük, hogy az anyukánk meg az apukánk mindent tud. A valóság az, hogy menet közben okoskodják ki a dolgokat. Napról napra haladnak majd lesz valami alapon, és igyekeznek jó – bár néha hamis – képet vágni a dolgokhoz. Egész gyerekkoromban gyanítottam, hogy így lehet, mégis csak felnőttként szereztem bizonyosságot, de akkor is kellett hozzá egy kis segítség a Túloldaltól.

Egy borongós októberi estén, 1977-ben elmegyek egy médiumhoz. Victoriában él, London közepén a Buckingham-palota háta mögött egy nem éppen impozáns toronyház valamelyik felső emeletén. Nem éppen egy cigánytábor, de végül is így közelebb van a mennyekhez.

Nem vonzódok különösebben a szellemvilághoz – az majd csak sokkal, de sokkal később jön, és akkor sem annyira vonzalom, mint inkább függőség –, de a feleségem, Andy szívesen foglalkozik ilyen-mivel. Édesanyám számára sem idegen az Ouija-tábla. A London

vidéki nyugati végén lévő családi otthonunkban anyukám, a nagymamám, a nénikém meg az úgynevezett bácsikáim, Reg és Len az ötvenes évek végén, hatvanas évek elején sok estét töltöttek azzal, hogy fátylaik mögé rejtőzve megidézzék halott szeretteiket. Kellesebb időtöltés volt, mint a szerény műsorkínálat a még újdonságnak számító fekete-fehéren vibráló televízió képernyőjén.

Elmondom, miért látogatunk el Andyvel ehhez a toronyházi Madame Arcatihoz: egy engedetlen kutya miatt. Ben, a gyönyörű szép bokszerünk felvette azt a szokást, hogy kirángatja az ágyunk alól az elektromos takarókat. Ezeket a gyerekeinknek – az ötéves Joelynek és az egyéves Simonnak – tartogatjuk, hogy egy kicsit megmelengethessék őket az ágyban, ha már nem pisilnek be. Még nem esett le a tantusz, hogy az összehajtogatott elektromos takarók többet is tartogatnak a meleg ágy ígéleténél – a meghajló szálak eltörhetnek és kigyulladhatnak. Talán Ben már tudja ezt.

Andy arra a következtetésre jut, hogy Ben minden esti rituáléjában valamilyen természetfeletti jelenség is szerepet játszik. Valószínűleg nem rendelkezik látónoki képességekkel, de nyilvánvalóan érzékel valamit, amit mi, emberek nem.

Ekkortájt örülten elfoglalt vagyok, a Genesis-szel turnézom – éppen akkor adtuk ki a *Wind & Wuthering* című albumot, és csak nemrég vettem át az énekesi teendőket Peter Gabrieltől. Ennek megfelelően többnyire sem férjként, sem apaként nemigen lehet számítani rám, így folyamatosan védekezni kényszerülök az otthoni és a családi ügyekben. Nem vagyok hát abban a helyzetben, hogy szembe szegüljek ezzel a merőben szokatlan eljárással.

Megyünk hát a médiumhoz.

A nyüzsgő Victoriába érve felmegyünk a lifttel, becsöngetünk az ajtón, elcsevegünk a férjjel, aki éppen a *Coronation Street*-et nézi. Az egész helyzet nem is lehetne kevésbé spirituális. A férfi végre elszakad a tévétől, és felém biccent.

– Most már bemehet.

A nő, egészen hétköznapi külsejű háziasszony, egy kis asztal mögött kuporog. Túlvilági kellékeknek nyomát sem látom. Ami azt illeti, teljesen normálisnak, szinte földhözragadtnak tűnik. Ez teljesen kizökkent, kissé még csalódom is, és a szkepticizmusomba zavarodottság, no meg egy árnyalatnyi ingerültség vegyül.

Mivel Andy a *Ji csinget* olvasva megtudta, az én családom szellemei piszkálják a kutyákat, én húzom a rövidebbet, ami azt jelenti, hogy nekem kell belépnem a természetfeletti birodalmába. A fogamat csikorgatva tájékoztatom a médiumot Ben éjszakai húzásairól. A nő komoran bólint, lehunyja a szemét, jelentőségteljes szünetet tart, majd végül válaszol.

– Az apja az.

– Tessék?

– Igen, az apja az, és hiányol pár dolgot: az óráját, a tárcáját, a családi krikettütőt. Szeretné, ha megkérném a szellemét, hogy beszéljen rajtam keresztül? Akkor hallhatná a hangját. Néha azonban a szellemek távozni akarnak, az kicsit kellemetlen tud lenni.

Kinyögök egy nemet. Apámmal már életében sem feltétlenül értettünk szót egymással. A gondolat, hogy öt évvel korábban, 1972 karácsonyán bekövetkezett halála után újra beszélgessek vele, még hozzá ebben a zavarba ejtően semmilyen környezetben, a London szívében álló tömbház sokadik emeletén, egy középkorú háziasszony segítségével, egyszerűen bizarr volt.

– Nos, arra kéri, hogy adjon át egy csokor virágot az édesanyjának, és üzeni, hogy bocsánatot kér.

Persze viszonylag racionális 26 éves férfiként, aki a földhözragadt, glédába rendezett dolgokat szereti – végtére is dobos volnék –, ezt a szöveget egy csaló süketelésének kellett volna betudnom. Abban viszont egyetértek, hogy a kutyánknak azon szokása, miszerint például rendszerességgel elektromos takarókat rángat ki az ágyunk alól, valószínűleg nem magyarázható e világi síkon. Mindennek tetejébe Madame Arcati mondott apámról ezt-azt, amit egyszerűen nem

tudhatott. Legfőképpen a krikettütőre gondolok. A szóban forgó holmi a Collins klán kevéske sporteszközeinek egyike, amióta csak az eszemet tudom. A családon kívül nemigen tudhatott róla senki. Nem mondanám, hogy sikerült meggyőznie, de azért kíváncsi lettem. Andyvel elhagyjuk a halál utáni élet előszobáját, és ismét belépünk a való világba. Amikor ismét szilárd talajt érzünk a lábunk alatt, elmondom a feleségemnek a híreket. Olyan pillantással válaszol, amit a fátyol mindkét oldalán könnyű értelmezni.

– Nem megmondtam?

Másnap felhívom anyámat, és beszámolok az előző esti eseményekről. Jókedvében találom, és sem az üzeneten, sem a médiumon nem lepődik meg.

– Hát ajánlom is, hogy virágot küldjön nekem! – mondja félig nevetve, félig zsörtölődve.

Aztán elmond mindent. Apám, Greville Philip Austin Collins nem volt éppen hűséges férje anyámnak, June Winifred Collinsnak (született Strange). Miután tizenkilenc éves korában munkába állt, miként korábban a saját apja, élete végéig a London Assurance Company alkalmazottja maradt. „Grev” a maga rutinszerű, keménykalapos, munkaidőhöz és menetrendekhez kötött életében is talált alkalmat arra, hogy titkos viszonyt folytasson az irodában megismert barátnőjével.

Apa nem volt az a kimondott szívtipró vagy nőcsábász alkat. Kis pocakot eresztett, dús haját pilótabajusz egészítette ki. A külsőmet vitathatatlanul anyámtól örököltem.

Csakhogy a jelek szerint a biztosítási ügynök szolid külseje mögött egy Don Juan rejtőzött. Anya elmesélt egy történetet. Alma Cole, egy bűbajos hölgy, abban a játékboltban dolgozott, amit édesanyám a család egyik barátjának megbízásából igazgatott. Alma Anglia északi részéről származott, és ahányszor csak megszólalt, az embernek az az érzése támadt, hogy konspirálni próbál.

Jó barátságba kerültek anyával, és egy szép napon a kissé duzzogó Alma így szólt:

– Láttalak Grevvel szombaton az autóban, és nem integettéél vissza.

– Nem is ültem az autóban szombaton!

Az utas apa barátnője volt, akit elvitt egy romantikus körre a fekete Austin A35-ösünkben. Most, öt évvel apa halála után bár nagyszerűnek találom, hogy anya megosztja velem ezeket a történeteket, egyszerre vagyok dühös és szomorú. Már tudom, hogy a szüleim házassága tulajdonképpen nem szétesett, hanem csendben elhalt, részben azért, mert apám, mondjuk így, más irányú elkötelezettségeit részesítette előnyben. A félrelépései újdonságként értek.

De hát miért ne lett volna így? Akkoriban még kisfiú voltam, és a szüleim mérhetetlenül boldognak tűntek. Az életünk normális volt, és meglehetősen nyugodt. Nyílt és egyszerű. Ahogy én láttam, apa és anya hosszú házasesetük során végig szívből szerették egymást.

Csak hogy én a picur voltam a családban, lévén közel hét évvel fiatalabb a nővéremnél, Carole-nál, és kilenc évvel fiatalabb a bátyámnál, Clive-nál. A családi élet bizonyos felnőtt aspektusai egyszerűen észrevétlenek maradtak a számomra. Most, amikor ezen az 1977-es estén fontolóra veszem a tudomásomra jutott tényleket, úgy tetszik, mintha mégis érzékelttem volna a házban valami mélyben meghúzódó nyugtalanságot, ami akkor egyáltalán nem jutott el a tudatomig. Mindazonáltal a hólyagom talán gyaníthatott valamit: kínosan sokáig krónikus ágyba vizelő voltam.

Amikor később megosztom ezt a világrengető hírt Clive-val, ő nem kertel. Azok a hirtelen hosszú séták, amikre a testvéreim vittek el? A lusta, álmos barangolások Hounslow Heath háború után épült sorházai mellett a bátyámmal meg a nővéremmel? Nem a késő ötvenes, korai hatvanas évekbeli angol külvárosi gyerekkor kedélyesen

szokványos pillanatai voltak. Ami azt illeti, akaratlanul is bűntárs lettem a konfliktusok eltussolásában.

A mai napig nehezen dolgozom fel, hogy apám ilyen hányaveti módon kezelte a házassági fogadalmát. Fel nem foghatom, hogy vehette ennyire semmibe anyám érzéseit. És mielőtt bárki az orrom alá dörgölné, hogy „ez egy kicsit durva éppen a te szádból, Collins”, szeretném jegyzőkönyvbe vetetni, hogy jogos a panasz.

Szomorú vagyok, amiért háromszor nősültem. Még szomorúbb vagyok, amiért háromszor el is váltam. Sokkal kevésbé zavar az, hogy utóbbiak eredményeképpen összesen 42 millió fontot hagytam az exeimnél. Az sem zaklat fel, hogy ezek az összegek széles körben ismertek lettek, miután annyi sajtóorgánium beszámolt róluk. Ma-napság már nem léteznek magánügyek. Az internet gondoskodott róla. És noha a három válás arra utalhat, hogy magát a házasság intézményét is félvállról veszem, mi sem áll távolabb az igazságtól. Igazi romantikus vagyok, aki őszintén hisz benne, hogy az efféle uniót meg kell becsülni, mert csak úgy az igazi, ha tartós.

Persze válásaim trojkája bizonyítja, hogy kudarcot vallottam a boldog együttélés terén, mert egyáltalán nem sikerült megértenem a társaimat. Kudarcot vallottam, amikor családdá kellett volna válnunk, és családnak kellett volna maradnunk. Kudarcot vallottam. Pont. Az évtizedek során folyamatosan azon szorgoskodtam, hogy a magánéletem és a munkám minden aspektusa olajozottan működjék, bár nekem el kell ismernem, hogy ez sokszor egyszerűen nem volt elég.

Azért tudom, mi „normális” – benne van a DNS-emben, egy normális, vagy legalábbis arra emlékeztető családban nőttem fel London külvárosában –, és nem is vágytam másra, miközben zenéléssel igyekeztem megkeresni a kenyeremet.

Arra törekedtem, hogy minden gyerekemmel őszinte legyek a múltamat illetően. Hiszen a részesei voltak. Hatással van rájuk. Minden áldott nap együtt kell élniük a tetteim, a tétlenségem, a

reakcióim következményeivel. Igyekszem a lehető legnyíltabb és legegyszerűsebb lenni. Ugyanerre törekszem ebben a könyvben – még azoknál a részeknél is, ahol nem éppen gáncs nélküli lovagként kerülök ki a dologból.

Dobosként megszoktam, hogy odacsapok, és kénytelen voltam megszokni, hogy nekem is odacsapnak néha.

Na de térjünk vissza anyámhoz: az apám félrelépésével szemben mutatott sztoicizmusa, ereje és humora sokat elmond a háborús nemzedékről, akik tűzön-vízen át igyekeztek megtartani a házassági fogadalmukat. Ebből mindannyian tanulhatnánk, velem az élen.

Mindezeket tekintetbe véve, ha az előrehaladott korom kínálta nézőpontból visszatekintek, a zaklatottság és az érzelmi káosz anélkül is beszívárgott a lelkembe, hogy észrevettem volna.

*

A Putney Szülészeti Klinikán születtem Délnyugat-Londonban 1951. január 30-án, June és Grev Collins kései – és vitathatatlanul meglepetésként érkező – harmadik gyermekeként. Állítólag anya eredetileg a West Middlesex-i kórházba állított be, hogy megszüljön, de nem voltak valami kedvesek velem, úgyhogy keresztbe tette a lábait, és átvonult Putney-be.

Én voltam a család első „londoni” gyereke, ugyanis Carole meg Clive még Weston-super-Mare-ben született, ahová a London Assurance a bombázás előtt átköltöztette a családot. Nem mondhatni, hogy Carole-t boldoggá tettem volna a születéssel. Ő lányt akart. Clive viszont a fellegekben járt – végre egy kisöcs, akivel focizhat, birkózhat, aztán amikor ezekre már kezd kicsit ráunni, leteperheti és kínozhatja a бүдös zoknijával.

Anya harminchét, apa pedig negyvenöt éves volt, így az akkori felfogás szerint idős szülőknek számítottak. De ez a legkisebb mértékig sem zavarta anyámat. Egész életében jólelkű, szerető nő

maradt, és egy rossz szót sem szólt volna senkire, amíg meg nem halt a kilencvennyolcadik születésnapján 2011-ben. Jó, egyszer seggfejnek nevezett egy londoni rendőrt, aki megfeddte, amiért a buszsávban hajtott.

Apa 1907-ben született az akkor divatosnak számító Isleworth-ben, egy folyóparti városrészben London nyugati végein. A család otthona nagy volt, sötét, dohos, impozáns és cseppet sem ijesztő. Apám rokonai dettó. Apai nagyapámról, aki éppen úgy, mint később a fia, egész életében a London Assurance-t szolgálta, semmiféle emlékem nincsen. Nagyanyámról annál inkább. Meleg, kedves és nagyon türelmes asszony volt, aki azonban láthatólag a viktoriánus időkben ragadt, és állandóan hosszú fekete ruhákat viselt. Talán még mindig Albert herceget gyászolta.

Nagyon közel álltunk egymáshoz. Rengeteg időt töltöttem a mindig nyirkos lépcső alatti szobákban, ahol a hajókat meg a folyót ábrázoló vízfestményeiben gyönyörködtem. Ezt a szenvedélyt örököltem is tőle.

Apa nővére, Joey néni szipkával és nyers, rekedtes hanggal fel-fegyverkezett, félelmetes asszonyság volt, kicsit olyan, mint a Disney-féle *A mentőcsapat*-ban a főgonosz: „Dhágaságom, gyehe csak be...” A férje, Johnny bácsi szintén nem volt egyszerű eset. Mindig monoklit és nehéz tweedöltönyöket viselt – újabb Collins, aki egy, a huszadik századra elfeledett világból érkezett.

A családi história szerint apa két unokatestvérét a japánok bezárták a hírhedt changi börtönbe Szingapúrban. Idehaza nagy becsben tartották őket – háborús hősök voltak, akik túléltek a könyörtelen távol-keleti harcokat. Egy másik unokatestvér állítólag az első önkiszolgáló mosodákat hozta Angliába. Apa családjának szemében ezek az emberek mind „valakik” voltak. Ha úgy tetszik, felső osztálybeli elegáns urak. Azt mondják, H. G. Wells is rendszeresen megfordult a Collins-házban.

Apa világképét nyilvánvalóan a családja alakította – mint ahogy a munkahelyi életét is –, bár mint a halála után kiderült, annak idején igyekezett elkerülni a London Assurance-t, és inkább elszökött, hogy beálljon tengerésznek. De az óceánjáró-lázadás rövid életűnek bizonyult, ráparancsoltak, hogy ezt sürgősen felejtse el, kapja össze magát, és hajtsa a fejét a biztosítási ügynöki lét saját apja által ráerőltetett igájába.

A konformitás volt a kor szava. Ezt szem előtt tartva felmerülhet, hogy apa egy kicsit féltékeny lehetett a szabadságra, amit a hatvanas évek nyújtottak a gyerekeinek a maguk választott területén: Clive rajzoló lett, Carol korcsolyázó, én pedig zenész. Önök szerint ezek rendes szakmák? Hát, apa szerint nem voltak azok.

Nemigen lelni bizonyítékát, hogy Grev Collins valaha is bele szokott volna a huszadik századba. Amikor bevezették a gázt, és az Egyesült Királyság összes kazánját átalakították, apa meg akarta vesztegetni az illetékeseket, hogy bennünket hagyjanak ki a dologból. Meggyőződése volt, hogy létezik valahol egy gáztartály, amely majd kizárólag a Collins család számára szolgáltat fűtőanyagot.

Apa valami oknál fogva imádott mosogatni, és ragaszkodott hozzá, hogy a vasárnapi családi ebéd után neki is lásson. Szívesebben csinálta egyedül, mert így megúsza a beszélgetést az asztalnál. Minden rendben is volt, amíg egyszer csak csörömpölés nem hallatszott a konyhából. Anya ilyenkor az erkélyajtóhoz lépett, és elhúzta a függönyt. Pár pillanattal a csörömpölés után apa vad káromkodásba kezdett, majd törött cserepek zörögtek, ahogy a személtlapra söpörte őket. A hátsó ajtó hangosan kivágódott, a cserepek kizúdultak a kertbe, ahol apa további heves káromkodások kíséretében körberugdosta őket.

– Apátok kivégzi a tényérokát – magyarázta ilyenkor fáradtan anya, miközben mi, néma gyerekek kerestünk valami rendkívül érdekeset a terítón, amit bámulhattunk.

Ilyen egy brit családban a hagyományos vasárnapi ebéd.

Apa nem volt teljesen fogalmatlan az ezermesterkedést illetően, de igazából nem érdekelte az ilyesmi. Úgy volt vele, hogy ha a dolgok működnek, akkor minden rendben van. Ez hatványozottan vonatkozott az elektromosságra. Az ötvenes évek elején barna bakelitdugókat használtunk, a vezetékeket pedig fonott szövet borította. Minden kissé megbízhatatlan volt, és a hátsó szobában, ahol a rádiót tartottuk, a fő konnektor gyakran öt-hat másikat is kiszolgált. Az ilyen elrendezést a villanyszerelők „karácsonyfá”-nak nevezték. A mienk folyamatosan sistergett, amit az ember nem hall szívesen, ha elektromosságról van szó. Lévén a legidősebb testvér, mindig Clive-ot jelöltük ki, hogy újabb eszközt dugjon az amúgy is túlszűfolt konnektorba.

Carole meg én lenyűgözve figyeltük, ahogy a bátyánk kivétel nélkül minden egyes alkalommal kisebb áramütést kap, amibe az egész karja belemegy, mintha valaki vadul csiklandozná.

– Ez azt jelenti, hogy van áram. Gond egy szál se – jegyezte meg ilyenkor apa, majd letelepedett a pipájával, és mit sem törődve szegény Clive-val meg a füstölgő karjával, rádiót hallgatott vagy tévét nézett.

Az érkezésem előtt a családnak nem volt autója, mivel apám csak egy évvel később, 1952-ben tette le a jogosítvány megszerzéséhez szükséges vizsgát. Ez csak a hetedik kísérletre sikerült. Ha az autó nem „viselkedett”, apa káromkodva szidta, mert szentül hitte, hogy a motor hibája is az ellene szőtt összeesküvés része. A *Waczak szálló* közismert jelene, amelyben a Basil Waczakot játszó John Cleese gutatás-közeli állapotban csépel hűtlen Austin 1100 Countrymanjét, pontos bepillantást nyújt a családi életünkbe.

Nagyjából ekkor történt, hogy az első autójával felfegyverkezett apánk úgy döntött, elvisz Carole-t meg engem egy körre a Richmond Parkba. Gondolta, kihasználja az alkalmat, és elvégez pár ötletszerű biztonsági ellenőrzést az új járművén. Én az első ülés

mögött álltam, és minden tökéletesnek tűnt, amikor apa hirtelen minden előzetes bejelentés nélkül úgy döntött, hogy próbára teszi a féket. Jelentős sebességgel repültem előre az ülés fölött. Szerencsére a műszerfal és az arcom megállított. Még mindig megvannak a hegek a szám két sarkában.

Apa annyira a múltban ragadt, hogy amikor 1971-ben bevezették a tízes alapú pénzrendszert, kijelentette, hogy ő ebbe bele fog halni. A nemzet új címletei új fenyegetést jelentettek a számára. Amúgy nincs okom kételkedni benne, hogy a shilling kimúlása hosszú távon valóban hozzájárult a halálához, annyit aggódott miatta.

Anya maga is rutinos londoni polgár volt. Fulhamben a North End Roadon nőtt fel három varrónőnek tanult nővér egyikeként. A fiútestvérük, Charles Spitfire-pilótaként szolgált, de meghalt, amikor a gépét lelőtték a háborúban. Anyám egyik lánytestvére, Gladys Ausztráliában élt, és karácsonykor mindig hangüzeneteket váltottunk egymással. Ő is meghalt, még mielőtt találkozhattam volna vele. Anya másik lánytestvére, Florrie néni imádni való nő volt, és kiskoromban hetente egyszer meglátogattam Dolphin Square-i lakásán Pimlicóban. Anyai nagyanyám, nekem csak Nana, édes asszony volt, újabb erős nő, aki hatott fiatalkori önmagamra.

A tízes évei vége felé járó anyám a 30-as évek elején az *On Mother Kelly's Doorsteppel* hírnevet szerzett Randolph Suttonnel táncolt, mielőtt elhelyezkedett egy borkereskedésben. Apa családja mindig egyértelművé tette, hogy rangon alul házasodott, amikor elvett egy bolti eladót. De hát szerelem volt ez első látásra, amikor találkoztak egy St. Margaretsbe tett hajókiránduláson a Temzén. Fél éven belül, 1934. augusztus 19-én összeházasodtak. Anya húszéves volt, apa huszonnyolc.

Mire valamivel több mint tizenhat évvel később megszülettem, a Collins család Whittonban élt a Richmond-upon-Thames nevű városrészben. Aztán jött a nagy, háromszintes Edward-korabeli ház a

St. Leonards Road 34. szám alatt East Sheenben, Délnyugat-London egy másik szegletében.

Mivel anyám főállásban dolgozott a játékboltban, Nana vigyázott rám, amíg Clive és Carole iskolában volt. Nana rajongásig szeretett engem, és csodálatosan szoros volt a kapcsolatunk. A babakocsis vándorutak során általában végigtolt az Upper Richmond Roadon, ahol kivétel nélkül mindig vett nekem egy egypennys zsemlet a péknél. Pusztán az, hogy ilyen éles emlékeket őrzök erről a mindennapi finomságról, sok mindent elmond arról, milyen szoros volt a kapcsolatom az én Nanámmal.

Apám, mint azt már tisztáztuk, nem támogatta a haladást, és nem állhatta a felfordulást, így hát amikor anya megkérdezte, hogy elköltözhetnénk-e a St. Leonards Roadról egy árnyalatnyival nagyobb, árnyalatnyival jobb, árnyalatnyival kevésbé nyirkos házba, így felelt:

– Költözhetsz, ha akarsz, de annyi pénzért kell új házat találnod, amennyiért ezt eladjuk, továbbá ragaszkodom hozzá, hogy reggel innen induljak munkába, és még aznap az új helyre menjek haza úgy, hogy addigra minden a helyén van.

Anyám pedig, az áldott jó lélek, megoldotta.

Így történt, hogy négyéves koromban Hounslow-ban, a Hanworth Road 453. szám alatt találtam magamat, abban a házban, amelyet az én leleményes anyám talált nekünk, hogy aztán egyetlen nap alatt átköltöztesse az egész családot.

Ahogy az megszokott, az ember gyereke hatalmasnak látja a házat, ahol él. Amikor aztán hosszú évekkel később visszalátogat, alaposan meglepődik. Hogy férünk mi itt el? Nyilván anyáé és apáé volt a nagy hálószoza, a mellette lévő kisebb szobát pedig Carole kapta. Clive-ot meg engem olyan szűk lyukba zsúfoltak be a ház hátuljában, hogy még megfordulni is alig volt helyünk. Tizenéves koromra már a ki tudja, milyen úton-módon birtokomba került csajos újságok is alig férnek el az ágyam alatt. Egész gyerekkoromban

ezen az apró szobán osztozunk, amíg végül 1964-ben az akkor huszonkét éves Clive el nem költözik otthonról.

Aki az ötvenes évek elején született, annak még a Hitler bombázásai után lábadozó Londonban kellett felnőnie. Még sincs semmiféle emlékem kráterekről vagy a pusztítás bármiféle nyomáról a környékünkön.

A pusztítás hatását csak akkor láttam, amikor a család testületileg bevonult a városba apa munkahelyi előadásainak egyikére. A London Assurance drámatársulata rendszeresen mutatott be darabokat, és olyankor mi kötelességtudóan megtettük a hosszú utat Hounslowból Cripplegate-en át London üzleti negyedéig. Az ezekről az utakról megmaradt emlékeimet átszövik a régi London Wall körüli életelen ugar képei. Az Ealing Studio 1947-es vígjátékában, a *Hue and Cry*ban láttam hasonló helyeket, a romok között játszadozó utcagyerekekkel egyetemben.

Ami azt illeti, gyerekkorom Londonja éppen olyan volt, mint azokban az Ealing-filmekben vagy kedvenc humoristám, a fiktív londoni külvárosban, East Cheamben a Railway Cuttings 23. szám alatt élő Tony Hancock világában.

Még London kellős közepén sem volt említésre méltó forgalom, dugókban sem akadt el az ember, a parkolással sem akadt gondja. Van egy amatőr felvételem, amit Reg és Len készített a Great West Roadon, meg lehet számolni rajta az elhaladó autókat. Keménykalapos úriemberek serege baktat át a Waterloo hídon. Futballszurkolók nyüzsögnek, egytől egyig lapos sapkában. Akkoriban a férfiak még a tengerparti családi vakációkon – a mi esetünkben Bognor Regisben vagy a nyugat-sussexi Selsey Billben – is éppen csak hogy meglazították a nyakkendőjüket, mielőtt beléptek a part menti bárba. Ott-hon a szombat délutáni háromnegyed ötös családi rituálé abból állt, hogy leültünk a tévé elé, tea csöpögött a kezünkre, meg vaj vagy lekvár a piritósról, és meghallgattuk a friss futballeredményeket. A tágabb világgal egy 1955-ös Disney-film, a *Davy Crockett, a vadnyugat*

királya révén ismerkedtem meg – ez az élmény viszont olyan hatással volt rám, hogy aztán egész életemben érdekeltek az Alamóban történtek.

Afféle egyetlen korszakra, egyetlen helyre jellemző idill volt ez. Az én korszakomra, az én helyemre, az én feszesen meghúzott hátaimon belül történetekre.

Hounslow Middlesex peremén fekszik, itt találkozik a főváros a vidékkel. Ez a legnyugatibb vég, az utolsó megálló a földalatti Piccadilly vonalán. Még véletlenül sem központja semminek. A West End háromnegyed óra utazás vonattal. London, mégsem London. Sem ez, sem az.

Hogy milyen érzés a világ végén felnőni? Nos, mindenhez sétálni kell, aztán felszállni a buszra, aztán még egy kevéskét sétálni, aztán vonatozni. Minden erőfeszítést igényel. Tehát az ember megkeresi magának a saját szórakozását. Sajnos azonban más gyerekek szórakozása nem feltétlen szerez örömet nekem is.

A Nelson Infants Schoolban úgy érzem, folyamatosan szakál Kenny Broder, aki sajnos éppen az utca túloldalán lévő St. Edmunds Primary diákja. Hozzám hasonlóan ő is csak tízéves, de olyan az arca, mint egy bokszolóé – járomcsontja éles, orra már túl van egy-két kalandon. Rettegek, hogy Broder éppen akkor lép ki a maga iskolájának kapuján, amikor én az enyémen. Olyankor egész úton hazafelé engem követ a tekintetével, némán veréssel fenyeget. Az az érzésem, hogy valaki folyton kipécéz magának – ráadásul mindig ok nélkül. Céltábla van a homlokomon talán, „rúgj seggbe” feliratú papírt viselek a nadrágom ülepén?

Még az első ellenkező nemhez fűződő élményemet is az iskolai erőszak prizmáján át, eltorzítva látom. Elviszem Lindát, az első barátnőmet egy Hounslow Heath-i vurstliba. A zsebem duzzad az összekuporgatott pénzcékműtől, ami bejuttat majd bennünket a szerelem csúszdájára és/vagy a dodzsemre, attól függően, hogy hol

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

rövidebb a sor. Amint megérkezünk, végigfut a hátamon a hideg. „Atyaég! Ott van Broder meg a bandája.”

Arra jutok, hogy magasabban nagyobb biztonságban leszek, úgy-hogy felülünk a körhintára Lindával. Ahogy azonban a vágató lovak forognak, minden egyes körben elhaladok a bandatagok mellett, akik meredten bámulnak, és körről körre egyre többen lesznek. Biztos lehetek benne, hogy alaposan elnászpángolnak. Úgy is lesz, amint leszállok a körhintáról, Broder odaugrik, és lekever egyet. Ez a cowboy igyekszik nem sírni. Ahogy liluló szemmel hazatérek a vurstliból, anya megkérdezi:

- Mi történt veled?
- Megütöttek.
- Miért? Mit csináltál?

Mintha az én hibám lett volna.

Aztán tizenkét éves koromban sikerül elveszítenem a bunyószüzességemet a parkban, anya játékboltja mellett. Általában itt gyűlünk össze egy, a régi időkből itt maradt irdatlan lóitatónál egy szervizút közelében, ahol a 657-es trolik megfordulnak. Merthogy, ne feledjék, ez a világ vége.

A park a mi területünk. Nem egy rendes banda tagja vagyok, csak egy csapat önjelölt keményfiú vagyunk, akik elhatározták, hogy megvédik a területüket. Főleg ha néhány nagyobb helyi fiú is beszáll segíteni.

Egy nap a parkot megszállja egy másik gyerekcsapat. Gorombaságokat váltunk.

- Kivel szórakoztok, disznók?
- Kit nevezel te disznónak?

Tisztára, mint a *West Side Story*ban a Cápák meg a Jets, csak kevesebb üvöltő jazzel. A heccelés folytatódik, és nem kell hozzá sok idő, máris a földön henteregve csépeljük és cibáljuk egymást egy másik sráccal. Egy idő után egyszerűen abbahagyjuk. Nem jutunk sehová. Megegyezünk döntetlenben. Talán vérzett egy orr.